Platon

Vikipedi, özgür ansiklopedi

"Eflatun" buraya yönlendirilmektedir. Diğer kullanımlar için Eflatun (anlam ayrımı) sayfasına bakınız.

Platon veya **Eflatun** (Yunanca: Πλάτων, Plátōn; MÖ 428/427 veya 424/423 – 348/347) Antik Yunan filozofu ve bilgesi.

Dünyada üniversite düzeyindeki ilk kurumlardan biri olan (ve bu kurumlara günümüzdeki adını veren) Akademi'nin kurucusu olan ve düşünce tarihinde bir dönüm noktası teşkil eden Platon, felsefe ve bilim tarihindeki pek çok tartışmanın temellerini atmış, sadece bilimleri değil Hristiyanlık ve İslam gibi pek çok dini de derinden etkilemiştir. Hocası Sokrates ve öğrencisi Aristoteles ile birlikte felsefe tarihinin en etkili ismidir ve iddialarının büyük bir kısmı bugün hâlâ önemini korumakta, tartışılmakta ve çoğu düşünceye katkıda bulunmaktadır. İngiliz matematikçi ve filozof Alfred North Whitehead "Avrupa felsefe geleneğiyle ilgili yapılabilecek en güvenilir genel nitelendirme Platon'a ait bir dizi dipnottan oluştuğudur" demiştir.[2]

Çağdaşlarının aksine, eserlerinin tahminen hepsi günümüze kalabilmiş olan Platon genellikle kendi çevresinden (ya da kendi için önemli) karakterlerden oluşan, belirli bir mekanda ve zamanda geçen, bir konu etrafında insanların tartıştığı ve birbirlerine karşı argümanlar vererek iddialarını çürütmeye veya ispatlamaya çalıştığı, çeşitli şakalar ve göndermeler de içeren, tiyatro metinlerine oldukça yakın kurgusal diyaloglar yazmıştır. Çoğunun ana karakteri Sokrates olan bu diyaloglar uzunluk, konu ve işleniş açısından büyük farklılıklar göstermektedir. Bu nedenle Platon'un etik, estetik, metafizik, politika gibi farklı alanları işlediği bu metinlerde pek çok düşünceyi hayatı boyunca tekrar tekrar değerlendirdiği, düşüncelerini değiştirdiği veya yeniden ele aldığı düşünülmüş, diyalogların kronolojisi, nasıl yorumlanması gerektiği, hangi iddiaları Platon'un kendisinin savunduğu, ya da Platon'un diyaloglarında yazmadığı düşünceleri olup olmadığı tartışma konusu olmuştur[3] ve olmaya devam etmektedir.

Politik felsefenin kurucusu kabul edilen Platon'un, sadece akıl aracılığıyla bilinebileceğini iddia ettiği tümel gerçekler olan "idealar" teorisi, ruhun akıl, duygular ve arzulardan oluşan üç parçası olduğu ve bu parçalar arasında aklın yönetimine dayanan bir uyum kurulması gerektiği iddiası, ve bu teoriler üzerine kurduğu etik ve politik düşünceleri tarih boyunca akıl, ruh, beden, tümeler, ahlak ve devlete dair tartışmalarda oldukça etkili olmuştur. En sık okunan ve temel düşüncelerinin çoğunu açıkladığı düşünülen diyalogları Devlet, Sokrates'in Savunması, Phaidon, Şölen, Theaetetus, Menon, Parmenides, Protagoras ve Timaeus olan Platon'un bunlar dışında asıl Sokrates'in bir konu hakkında konuştuğu kişinin verdiği cevapları çürüterek o insanı kendini sorgulamaya ve böylece felsefe yapmaya yönlendirme sürecini tasvir ettiği eğlenceli diyalogları tarih boyunca oldukça popüler olmuşlardır. Sokrates'in yanı sıra kendinden önce gelen Heraklit, Parmenides, Pisagor gibi filozoflardan da etkilenen Platon'un bu filozoflara yer verdiği metinleri aynı zamanda haklarında günümüze çok az şey kalmış olan bu filozoflara tanıklık ederek kaynak oluştursa da, Platon'un metinlerinin kurgusal metinler olduğu unutulmamalıdır.

Platon'un aşk üzerine Şölen adlı bir diyaloğu ve diğer diyaloglarında bu konuda çeşitli iddiaları bulunsa da, hiçbiri günümüzdeki anlamıyla "Platonik aşka" karşılık gelmemektedir. Platon gerçek aşka bedensel hazlara yönelerek değil ruhsal bir yolla gerçeğin, güzelin, iyinin kendisine dönük bir yönelimle ulaşıldığını iddia ettiği için zaman içerisinde 'Platonik aşk' terimi günümüzde 'romantik ya da cinsel bir karşılık beklenmeyen aşk' anlamı kazanmıştır, oysa Platon cinselliğe ya da romantik ilişkilere karşı çıkmamaktadır.

Platon veya Eflatun (Gerçek ismi Aristokles[1])

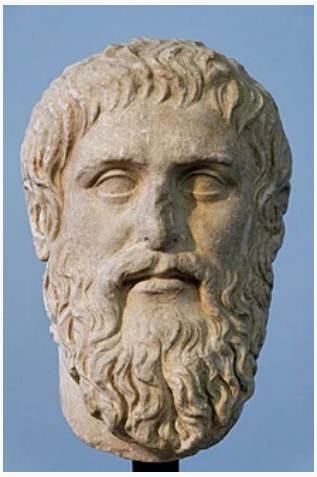

Silanion tarafından Akademi için yapılmış büstün Roma dönemi kopyası (MÖ 370 c.), Musei Capitolini

Tam adı	Platon veya Eflatun (Gerçek ismi Aristokles[1])
Doğumu	MÖ 428/7 ya da 424/423
Ölümü	MÖ 348/7
Çağı	Antik Çağ
Okulu	Felsefe
İlgi alanları	Metafizik, bilim, sanat, edebiyat, epistemoloji, adalet, erdem, ahlak, politika, aşk, eğitim, estetik,
Etkilendikleri	Sokrates, Pisagor, Parmenides, Heraklit, Protagoras, Anaxagoras, Gorgias,
Etkiledikleri	Modern bilim, bütün felsefe tarihi, özellikle Aristotales, Plotinus, Augustine, Descartes, Frege

İçindekiler

Hayatı
Eserleri
İdealar Teorisi
Ruh
- Ruhun Ölümsüzlüğü: Phaidon
- Ruhun Parçaları: Devlet ve Phaedrus

Politika, Etik ve Estetik
- Ruhun ve Şehrin Doğru Yaşamı: Devlet
- İdeal Şehir
- Filozof
- Beş Toplum Tipi
- Estetik

Varlık, Metafizik, Bilgi
Kaynakça
Dış bağlantılar

Hayatı

Platon'un hayatıyla ilgili hemen hemen hiç kaynak bulunmamaktadır ve hakkındaki pek çok rivayet milattan sonra 3. yüzyılda (yani Platon öldükten 5 yüzyıl sonra) pek çok filozofun biyografisini yazan Diogenes Laertios'a dayanmaktadır. Diogenes Laertios Platon'un asıl isminin dedesinin adı olan Aristokles olduğunu, Platon'nun iyi bir güreşçi olduğunu, 'geniş' anlamına gelen 'Platon' isminin güreş hocasının taktığını, göğsü, omuzları, çenesi ya da alnı geniş olduğunu için taktığı bir lakap olduğunu aktarmaktadır.[4] Milattan sonra birinci yüzyılda yaşamış olan Seneca ise Platon'un göğsünün geniş olduğu için ona bu lakabın verildiğini söylemektedir.[5] 'Platon' ismi o dönemde yaygın bir isimdir, fakat eğer lakapsa bile Platon bütün eserlerini bu adla yazmıştır, yakın zamanda 'en itibarlı' anlamına gelen Aristokles isminin sonradan biyografi yazarlarının uydurması olduğu ve Platon isminin asıl adı olduğu da iddia edilmiştir.[6][7]

Diogenes Laertios Platon'un doğum tarihini kendi tahminlerine göre 428/7 yıllarına yerleştirmiştir ancak günümüzde Platon'un Yedinci Mektup'undan yola çıkarak 424/3'te doğmuş olması gerektiği düşünülmektedir.[8] Atina kentinin köklü ve asil bir ailesinden gelen Platon'un gençliğinde güreşe ek olarak (güreş o dönemde varlıklı genç erkekler arasında yaygın bir faaliyetti) tiyatro oyunları yazdığı (Atina şehrinde her sene şehir için oldukça önemli ve oldukça popüler tiyatro festivali yapılmaktaydı) söylenir. Politikaya atılmayan Platon muhtemelen bütün hayatını ailesinden kalan mal varlığını felsefe yapmaya harcayarak geçirmiştir. Kendisinden önce Atina'nın düşünce dünyasındaki en etkili figürlerden biri olan Sokrates'in öğrencisiyken Sokrates Atina devleti tarafından suçlu bulunmuş ve (Platon tahminen 25 yaşlarındayken) öldürülmüştür. Platon'nun yazdığı "Sokrates'in Savunması" Sokrates'in ağzından ölümüne karar verildiği davada yaptığı konuşmayı anlatmaktadır, fakat Sokrates bu konuşmasında ne kendini savunur, ne de özür diler, sadece kendine yöneltilen suçlamalarla ilgili kendi düşüncelerini söyler.

Babası Ariston, annesi Perictione olan Platon'un Devlet kitabında tartışmanın ana karakterleri olarak yer verdiği Adeimantus ve Glaukon adında iki erkek kardeşi ve Potone adında bir kız kardeşi vardır.[9] Kız kardeşinin oğlu Speusippus Platon öldükten sonra Akademi'nin başına geçmiştir.[10] Platon'un annesi Perictione'nin kardeşi Charmides (Platon'un Charmides, Şölen ve Protagoras diyaloglarında konuşur) ve dedesi Critias (Charmides ve Protagoras'ta konuşan Critias'ı Platon Callaeschrus'un oğlu, yani annesinin dedesi olarak tanıtır, fakat Timaeus ve Critias diyaloglarında tanıtmadığı ve yaşlı tasvir ettiği için başka bir Critias'dan bahsettiği düşünülebilir) Otuz Tiran döneminde Atina politikasında önemli yer alan figürlerdir.[11] Aynı zamanda Sokrates'le yakın olan Critias bu dönemde lider rolü üstlenmiş ve Atina halkından oldukça tepki toplamıştır, dolayısıyla Sokrates'in idama mahkum edilmesi tarihçiler tarafından Sokrates'in etrafındaki önemli politik figürlere verilen bir tepki olarak da değerlendirilmiştir.[9]

Platon'un hayatı hem Atina için hem de bütün Antik Yunan Medeniyeti için oldukça büyük değişimlerin yaşandığı bir döneme denk gelmiştir. Antik Yunan Medeniyeti milattan önce beşinci yüzyılda Ege denizinin iki tarafına, Marmara ve Kara Deniz kıyılarına, Sicilya ve Güney İtalya'ya yayılmış, Doğu Akdeniz kıyılarında da oldukça etkili olmaya başlamıştır.[12] Atina ve Sparta bu süreçte ekonomik ve politik güç olarak yükselmişler ve bir süre sonra birbirleriyle MÖ 431-404 yılları arasında süren Peloponez Savaşı'na girmişlerdir. Atina bugün "doğrudan demokrasi" diyebileceğimiz bir yönteme yakın yönetime katılmada toplumsal eşitlik ve yasaya bağlı adaletin vurgulandığı bir sistemle kendini yönetirken, Sparta asiller ve köleler arasında katı bir sınıfsal ayrıma dayalı bir oligarşiye sahipti.[13] Savaşın başında oldukça etkili emperyalist bir güç olan Atina kenti savaşta Sparta'ya yenilmiş, Sparta zoruyla Atina yönetimine "Otuz Tiran" getirilmiş, bu dönemde uygulanan idamlar ve baskılar sekiz ay sonra isyanla devrilmelerine ve bu sefer yeni yönetim tarafından Otuz Tiran'ın ve yandaşarının idam edilmesine yol açmıştır.[12] Tarihçiler Sokrates'in de bu dönemde Pelopones Savaşında Atina için büyük kayıplara neden olan Alkibiades ve Otuz Tiran'da etkili olan Critias gibi nefret duyulan figürlerle ilişkileri nedeniyle öldürüldüğünü düşünmektedir.[14]

Dönemin varlıklı ailelerinin çocukları gibi Platon da gramer, müzik ve spor eğitimi alarak büyümüş olmalıdır; ancak o dönemin gramer ve müzik eğitimi günümüzün müzik, şiir, dil bilgisi, edebiyat, tarih gibi konularını, spor da beden eğitiminin yanı sıra savaş talimlerini de kapsamaktaydı.[12] Spor yarışmalarından oluşan Olimpiyat oyunlarının yanı sıra şiir ve tiyatro performansı yarışmalarından oluşan festivaller Antik Yunan medeniyetinin kültürel yaşamının önemli parçalarıydı ve Platon'nun yaşadığı dönemde Atina bilim, sanat ve kültürde başı çekiyordu.[13] Ayrıca Platon'nun hayatı boyunca iki önemli seyahat yaptığı düşünülmektedir. Birinci gezisinde Sicilya ve Güney İtalya'daki Yunan şehirlerinde orada etkili olan Pisagor ve Parmenides felsefesinden etkilendiği, ikinci gezisini yaptığı düşünülen İskenderiye veya Antik Mısır gezilerinde de Babil ve Mısır'da gelişmiş olan kozmoloji, astroloji ve Museviliğin tanrı ve yaradılış anlayışlarından etkilendiği varsayılmakla birlikte Platon'nun bu ikinci gezisinde ne gördüğüyle ilgili net veriler bulunmamaktadır.[15] Kırk yaşında gezilerini tamamlayıp Atina'ya döndüğü söylenen Platon'un eserlerinin tahmini kronolojisine dayanılarak çıkarılan düşüncesindeki gelişmelerin seyahatlerinde gördükleri ve öğrendikleriyle ilgili olduğu düşünülmektedir.

Bunun yanı sıra Atina'nın politik dünyasına dahil olmasa da Diogenes Lartios'a göre Sicilya'nın önemli bir Yunan kenti olan Siraküza'nın yöneticisi olan Dionysius'un yanına gitmiş, Dionysius'un kayın biraderi Dion Platon'un öğrencisi olmuş; ancak tiran Dionysius Platon'a karşı çıkınca Platon köle olarak satılmış ve onu tanıyan Anniceris tarafından özgürleştirilip Atina'ya geri gönderilmiştir.[16] Platon'un Yedinci Mektubu'na göre Dionysius öldükten sonra başa geçen Dion, Platon'u varisi 2. Dionysius'u eğitmesi ve Platon'un öğretilerine uygun bir filozof kral yapması için tekrar çağırmış; ancak 2. Dionysius Dion'dan şüphe ederek onu sürgüne yollayıp Platon'u zorla alıkoymuş en sonunda Platon Siraküza'yı terk etmiştir. Dolayısıyla Platon kendi zamanının aktif politikasından kopuk olmayan, hatta politikayla olan bağları sebebiyle hayatı tehlikeye girmiş ve kendi yaşadığı zamanın Akdeniz ve Orta Doğu kültürlerini yakından bilen birisi gibi görünmektedir. Bu açıdan Platon sadece ürettiği düşüncelerin yelpazesi ve derinliği açısından değil, aynı zamanda en azından politik felsefesini kısmı olarak da olsa uygulamaya koyma imkânı bulması açısından da az görülen filozoflardan biridir.

Tahminen gezilerini tamamladıktan sonra Akademi'deki okulu kuran Plato, bu dışa kapalı okulda dönemin Atina'sındaki pek çok önemli insanla felsefi ve bilimsel tartışmalar sürdürmüş ve özgün düşüncelerini içeren pek çok diyaloğunu bu sırada yazmıştır. Platon altmışlı yaşlarındayken 17 yaşındaki Aristotales Platon'un okuluna gelmiş ve yirmi yıl burada bulunmuştur. Bir yandan Aristotales'in Platon'la oldukça farklı bir felsefesi olması, metinlerde Platon'u pek çok nokta da eleştirmesi, Platon'un düşüncesinin çoğu noktasında problemler görmesi, öbür yandan Platon'un son döneminde yazdığı düşünülen eserlerindeki bazı iddiaların önceki metinlerinden uzaklaşması veya farklılaşması, Platon ve Aristotales arasında, aralarındaki yaş farkına rağmen üretken bir diyalog olduğunu düşündürebilir. Platon seksenli yaşlarının başında ölmüş, yerine Akademi'nin başına yeğeni geçtiğinde Aristotales Akademi'den ayrılmış, daha sonra o da Atina'nın Lyseum (bu isim de günümüzdeki 'lise' sözcüğünün kaynağıdır) bölgesinde kendi okulunu kurmuştur.

Eserleri

Platon'un eserleri kronolojik olarak üç gruba ayrılabilir:

İlk: *Sokrates'in Savunması*, *Charmides*, *Crito*, *Euthyphro*, *Gorgias*, *Hippias (minor)*, *Hippias (major)*, *Ion*, *Laches*, *Lysis*, *Protagoras*

Orta: *Cratylus*, *Euthydemus*, *Meno*, *Parmenides*, *Phaidon*, *Phaedrus*, *Devlet*, *Şölen*, *Theaetetus*

Son: *Critias*, *Sofist*, *Devlet Adamı*, *Timaeus*, *Philebus*, *Yasalar*[17]

Fakat aslında bu ayrımı yapabilmemizi sağlayan olgular yalnızca dil bilimcilerin Platon'un dil kullanımındaki ortak özelliklere bakarak yaptığı çıkarımlar ve eserlerin içeriklerindeki değişimlere ve gelişimlere dair yorumlamalardır. Bazıları ilk ve orta dönem arasında bir geçiş dönemi de görmektedir. Kimileri ise böyle bir ayrımı yapmaya çalışmayı reddetmekte, Platon'un eserlerinin bir bütün olarak görülmesi gerektiğini savunmaktadır.[18] Çok yakın bir zaman kadar eserlerin kronolojisi umursanmamış, hatta kurgusal olmadıkları, yaşanmış olayları aktardıkları varsayıldıkları da olmuştur. Platon'un eserlerinin tamamını (ve Platon'a atfedilen ancak sonradan onun olmadığı kanıtlanmış pek çok başka diyaloğu) yorumla birlikte 16. yüzyılda basan Henricus Stephanus'un bastığı metin günümüzde Platon'un metinlerindeki satırların referans numaralarını belirlemek için kullanılmaktadır.

İlk dönem olarak adlandırılan eserler Sokrates'in konuyla ilgili otorite kabul edilen ya da kendini otorite olarak gören birisine "... nedir?" biçiminde çoğunlukla ahlak kavramlarının anlamlarını sorması, verilen çeşitli cevapları mantıkla test ederek çürütmesi, ve en sonunda konuştuğu kişinin cevabı bilmediğini göstermesi sürecini anlatmaktadır. Çok uzun olmayan bu diyaloglar genellikle kısa soru cevap cümlelerinden oluştukları ve pek çok şaka ve gönderme içerdikleri için tiyatroya oldukça yakın, canlı metinlerdir. Sadece sorular sorduğunu, pozitif bir iddiada bulunmadığını iddia eden Sokrates kendisinin de bir şey bilmediğini iddia etmekte, bir şey bildiğini iddia eden karşı tarafın iddialarını ise boşa çıkarmaktadır. Bu diyalogların Sokrates'in Atina'da gerçekten yaptığı tartışmalara ve kendi felsefi tutumuna yakın olduğu düşünülmektedir. Bir insana sorular sorarak onun kendiyle çeliştiğini ona söyletme yöntemine "Sokratik metot" denmektedir. Bu diyalogların çoğu sonuçta varılan bir cevabın bulunamadığı ucu açık bir noktada bittiği için Antik Yunancada 'ne diyeceğini bilememe durumu' anlamına gelen *aporia* ile bittiği söylenir.

Orta dönem olarak ayrılan eserlerin Platon'un "idealar" (ya da formlar) teorisini geliştirdikten ve özellikle Pisagor, Heraklit ve Parmenides'in düşüncelerini inceledikten sonra yazdığı düşünmektedir. Bu dönemde de Sokrates ana karakter olsa da, çok daha uzun olan metinler bir görüşün savunulduğu ya da ispatlanmaya çalışıldığı, farklı düşüncelerin tartışılarak hangisinin doğru olduğunun anlaşılmaya çalışıldığı metinlerdir. Theaetetus bilgi nedir sorusuyla başlayıp, çeşitli iddiaları inceledikten sonra aporia ile bitse de bu sürede Sokrates pozitif iddialar olarak yorumlanabilecek pek çok argüman vermektedir. Parmenides diyaloğu ise Parmenides'in Sokratesi çürütmesi sonrası amacı hâlâ daha farklı farklı yorumlanan uzun bir bölümle devam etmektedir. İlk döneme zıt olarak Phaidon, Devlet ve Parmenides'de asıl düşünceleri çürütülen ya da sorgulanan veya düşüncelerini ispatlanması beklenen kişi Sokrates karakteridir, fakat bu dönemdeki eserlerin hiçbirinin gerçek Sokrates'i yansıtmadığı, Platon'un kendi özgün fikirlerini ortaya koyduğu düşünülmektedir. Platon'un en ünlü eserlerinden Devlet, Phaidon, Şölen ve Meno bu dönemdedir.

Son dönem eserlerinde ise Platon iyice diyalog formatından uzaklaşmış, her ne kadar karakterler ve bir sahne olsa da ve monologa yaklaşan kesintisiz uzun konuşmalardan oluşan oldukça karmaşık argümanlar ve iddialar içeren diyaloglar yazmıştır. Timaeus, Sofist, Devler Adamı ve Yasalar gibi eserlerinin nasıl yorumlanması ve orta dönem eserleriyle lişkisi bugün hâlâ tartışma konusudur. Özellikle Timaeus'ta geliştirdiği ontolojik, metafiziksel ve kozmolojik argümanlar felsefe ve bilim tarihinde oldukça etkili olmuştur, zaten Rönesans'a kadar Avrupa'da Platon'un tek bilinen eseri Timeaus'tur. Her ne kadar Platon bu son dönem eserlerinde orta dönem eserlerinde ele aldığı konuların çoğunu yeniden ele alarak çok daha gelişmiş teoriler ortaya atsa da günümüzde bu metinler Platon'un orta dönem eserleri kadar popüler değildir.

Konuların işlenişi değişse de Platon'un bütün eserlerinde karakterler, olayların geçtiği yer ve zaman, tartışmaların nasıl bir atmosfer içerisinde ilerlediği karakterlerin verdiği tepkiler argümanların birer parçasıdır, dolayısıyla Platon'un diyalogları salt felsefi ispatlar sunan metinler olarak değil, edebi sanat eserleri olarak okunmalı ve Platon'un felsefesi bu perspektif göz önünde bulundurularak yorumlanmalıdır.

İdealar Teorisi

Platon'un felsefesi temel olarak Phaidon'da açıkladığı algılanan şeylerle düşünülen şeyler arasındaki ayrıma dayanır. Bilginin nesnesinin, yani bilebileceğimiz şeylerin yalnızca düşünülen şeyler olabileceğini söyleyen Platon, algıladığımız şeylerin ancak kanıların, kanaatlerin, görüşlerin, sanıların nesnesi olabileceğini iddia eder. Heraklit'ten etkilenerek algıladığımız her şeyin durmadan değişim içinde olduğunu, fakat bilginin değişmeyen, sabit bir şey olması gerektiğini, dolayısıyla bilgiye ancak düşüncede ulaşılabileceğini düşünmektedir.

Belki de en etkili ve en önemli teorisi olan idealar teorisini hiçbir zaman tam olarak ana tartışma konusu olarak eserlerinde yazmamış, Phaidon ve Devlet gibi bazı eserlerinde var olduklarını var saymış, Parmenides diyaloğunda ideaların ne olamayacaklarına dair iddialara yer vermiş, orta dönem eserlerinden sonra son dönem eserlerinde açıkça idealardan çok az yerde bahsetmiş; ancak ideaların varlığına olan inancından hiç vazgeçmemiş görünmektedir. Bu nedenle Platon'un idealar teorisini tamamlanmamış, ucu açık ve keşfedilmeyi bekleyen pek çok tarafı olan bir teori olarak düşündüğü, bir çeşit felsefi proje ya da soru olarak ele aldığı varsayılabilir.

Antik Yunanca idea *eidos* "görünen" demektir ve buna ek olarak, 'form, biçim, tür' anlamları da vardır. Devlet kitabında Platon güzel olan pek çok şey gördüğümüzü, bunlarda ortak olan güzel diye bir şeyin var olduğunu, bu nesnelerin ne kadar güzel oldukları değişirken onlarda ortak olan güzelin değişmeyen, mutlak ve tam anlamıyla güzel, "güzelin kendisi" olduğunu iddia eder. Bu anlamda idealar algıladığımız nesnelere algıladığımız özelliklerini kazandıran, o özelliklerin "kendisi" olan mutlak değişmeyen düşünce nesneleridir. Algıladığımız nesneler bir özelliğe sahip olduklarında o özelliğin ideasına "katılmakta", ondan "pay almaktadırlar" (methekein). Fakat Platon bu 'katılma'nın metafiziksel olarak nasıl bir şey olduğuyla ilgili bir teori vermemiş olsa da Timaeus'ta niteliklerin nasıl oluştuklarını açıkladığı kısım dolaylı olarak bu soruya cevap gibi görülebilir. Timaeus diyaloğunda nitelikler daha temel elementlerin geometrik özelliklerinden yola çıkarak açıklanırlar ve temel elementlerin bütün meydana gelme biçimlerini belirleyen *demiurgos* yani "sanatçı, zanaatkar, ya da yaratıcı" varoluşun bütün hallerini varlığa yani idealara bakarak var ettiği için, algıladığımız nesnelerde beliren bütün nicelikler demiurgosun yaratım sürecinde idealara "bakarak" yarattığı tikel varoluşlarının bizim algımıza yansımalarıdır.

Platon ideaları bir özelliğin ölçüldüğü mutlak standart olarak da düşünmektedir. Bir anlamda, ilk dönem diyaloglarında pozitif bir iddiada bulunmuyor gibi görünse de, Sokrates "... nedir?" sorusuna cevap isterken tümel tanımlar beklemekte ve aslında bir kavramın bütün nesnelerini içeren tümel ifadelere ulaşmaya çalışmaktadır. Bu açıdan idealar teorisinin Sokrates'e ait olabileceği, ya da Sokrates'in idealar teorisinin farklı bir versiyonuna inandığı öne sürülmüştür. İdeaları algı yoluyla değil düşünce yoluyla bildiğimizi iddia eden Plato, Meno ve Phado diyaloglarında ideaları doğduktan sonra öğrenmediğimizi, fakat onlara ruhumuzda zaten sahip olduğumuzu, fakat doğarken beden maddesel olduğu için ruhtaki bilginin unutulduğunu, felsefe yoluyla ruhtaki bu bilginin tekrar ortaya çıkarılarak 'hatırlanabileceğini' iddia eder. İronik bir biçimde tarihte ilk üniversitenin kurucusu olan Platon 'bilgi aktarma' anlamında eğitimin imkânsız olduğunu söylemektedir, bilgi aktarılan bir şey değil, zaten ruhta olan ideaların tekrar ortaya çıkarılması, hatırlanmasıdır. Devlet diyaloğunda felsefi sürecin *diyalektik* yani kelimenin o günkü anlamıyla "tartışma" olduğunu, farklı hipotezlerin karşılaştırılarak en sonda hipotetik olmayan bir ve temel gerçeğe ulaşma süreci olduğunu söyler. Bu hipotetik olmayan gerçek, diğer bütün gerçekliğin nedeni olan idealardır.

Ancak idealara ulaşmanın nasıl bir şey olduğu çok açık değildir. Platon ideaların ne olduğunu söylemektense onları ve onlarla ilgili çeşitli özellikleri var sayar. Şölen diyaloğunda aşktan bahsederken aşk ideasına nasıl ulaşılacağını dört aşamada betimlemiştir. Önce bir insana aşık olarak tikel ve algıyla kavranan aşkı tanırız, sonra bu tikel algısal aşkın başka insanlardaki başka biçimlerine bakarak genel algısal aşkın ne olduğunu anlarız, sonra genel aşkı soyutlayarak düşünsel ve genel olan aşka ulaşırız. Bu düşünsel ve genel aşkı araştıra araştıra en sonunda genelin tamamına hakim olan tek bir aşka varırız. İşte bütün aşkın

nasıl olacağını belirleyen, aşkın bütün durumlarında "görünen" fakat kendi hiç değişmeden kalan gerçek aşk, "aşkın kendisi" odur. Devlet diyaloğunda idealar hem nesnelerin bir özelliğe sahip olmalarının nedeni, hem de buna dair bizdeki bilginin nedeni olarak açıklanmaktadır, dolayısıyla bir şeyin gerçek olabilmesi ancak idealar tarafından sağlanmasıyla mümkündür. Gerçeği düşünsel nesnelere dayandırdığı için kimileri Platon'u "idealist" olarak adlandırırken, kimileri de tümel özelliklerin zihnimizin dışında var olduğunu iddia ettiği için "realist" olduğunu söylemiştir.

Platon ideaların algıyla kavranamayacağını iddia ettiği fakat var olan nesneler olduklarını söylediği için pek çok insan tarafından "idealar dünyası" diye "üçüncü bir dünyanın" (algısal ve zihinsel dünyaya ek olarak) varlığını iddia ettiği şeklinde yorumlanmıştır, fakat bu yorum yanlıştır çünkü Platon hiçbir metinde ideaların hacme sahip uzayda yer kaplayan cisimler olduğunu iddia etmez, dahası algısal ve zihinsel olan şeylerin de iki ayrı "dünya" olduğunu iddia etmez, tam tersi Timaeus'ta yalnızca bir evrenden bahseder. İdealar, fiziksel nesnelere karşıt olarak fiziksel olmayan, dolayısıyla fiziksel nesnelerin değişmek, ortaya çıkmak ve yok olmak gibi "kusurlarına" sahip olmayan mükemmel varlıklardır, hatta kelimenin tam anlamıyla varlığın kendisidirler. Devlet diyaloğunda idealar arasında bir seviye ilişkisi olduğunu da iddia eden Platon, iyi ideasının en üstte, varlıktan bile ötede olması gerektiğini, çünkü varlığın varlık olmasını iyi ideasının sağladığını iddia eder. Bu iddianın kanıtı Platon'un metafiziğin en temel sorularından biri olan "neden hiçbir şey yerine bir şey var?" sorusuna cevabıdır: bir şey vardır çünkü bir şeyin var olması hiçbir şey olmamasından daha iyidir, dolayısıyla hiçlik yerine varlığın olmasının nedeni iyi ideasıdır. İyi ideası diğer her şeyi belirleyen temel idea olduğu için, bütün idealar ve bütün varlık iyidir.

Platon ideaları ortaya atarken kendi zamanında popüler olan sofistlerin ortaya attığı pek çok soruna çözüm üretmeyi amaçlamaktadır. Bu sorunlardan birisi bir özelliğin nasıl birden fazla nesnede olabildiği sorunudur. "Birden fazla nesneye atfedilebilen özellikler" anlamında tümellerin ne oldukları tam da Platon'un idealar teorisini ortaya atmasıyla felsefenin konusu haline gelmiştir. Ayrıca sofistler retorikle yani inandırıcı konuşma yöntemleriyle pek çok yanlış iddiayı doğruymuş gibi göstermektedirler, Platon mantık temel alındığında gerçeğin idealara varacağını iddia etmektedir. Ayrıca Platon idealar teorisi sayesinde sadece fiziksel özelliklerin değil, ahlaki ve estetik kavramların da tümel olduklarını iddia edebilmiş ve evrensel ahlaki yasaların ya da güzelliğin ne olabileceğini tartışmaya açabilmiştir. Bu anlamda Platon idealar teorisiyle çok fazla problemi çözmeye çalışmaktadır, teorinin "bitmiş" bir halini hiçbir zaman sunmaması bu çabasına bağlı olabilir.

İdea nedir sorusuna Platon'un cevabı "gerçek olan şey" gibi görünüyor. İdeaların zamandan ve mekandan bağımsız, tümel, mükemmel, mutlak, değişmeyen, ortaya çıkmayan veya yok olmayan fakat yalnızca "var" olan şeyler olduğunu; ancak soyut düşünce yoluyla, saf akıl ile bilinebileceklerini, varoluş halindeki algıyla kavranan her şeyin ve onlara dair bilgimizin nedeni olduklarını söylemiştir. Fakat idealarının bir çeşit "öteki dünya" ya da "ruhlar alemi" gibi yorumlanması Orta Çağda yaygınlaşan Hristiyan ve İslam inanışlarının ruh ve evren anlayışlarından kaynaklanmaktadır. İdealar soyut nesneler olsalar bile zihinsel nesneler değillerdir, dolayısıyla bu anlamda hayal edilemezler, zihinsel olarak görselleştirilemezler, öyle görünüyor ki Platon'ya göre sadece düşünülebilirler, bilinebilirler ve söylenebilirler. Dolayısıyla Platon'un ne kadar "zihinsel" bir şeyden bahsettiği yoruma açık olsa da tarihte pek çok insan ideaları zihinde inşa edilen nesneler olarak yorumlamış, dolayısıyla Platon'un gerçeğin sadece zihnin içinde olan şeyler yoluyla anlaşılacağını iddia ettiği, ya da gerçekliğin tamamının zihnin içinde olduğunu söylediği sonucuna varmış, kimi bu sonucu desteklemiş, kimi eleştirmişlerdir. Platon'un gerçekten ne dediği ise hâlâ yoruma açıktır ve felsefe tarihini sürükleyen önemli sorulardan biri görünmektedir.

Ruh

Platon'nun Devlet diyaloğunda tasvir ettiği üç bölümden oluşan ruh tarih boyunca insan doğasını anlamlandırmaya çalışan pek çok düşünceye temel teşkil etmiştir. Platon ruhun akıl, duygular ve arzulardan oluştuğunu söyler, fakat bu kelimelerin anlamları onun terminolojisinde biraz daha farklı anlamlara sahiptirler. Platon'un ruh için kullandığı kelime psüke aslında daha çok "canlılık veren şey" anlamına gelmektedir ve ilk defa Platon aklın canlılık veren psükeden kaynaklanan bir şey olduğunu ileri sürmüştür.[19] Ondan önce aklın daha çok "yürekle", "kalple", "duygularla" ilgili olduğu düşünülmekteydi.[20] Dahası ruhun ölümsüz olduğunu da ilk defa Platon bu kadar detaylı argümanlara oturtarak kanıtlamaya çalışmıştır. Dolayısıyla Platon'da (ve hatta belki de Geç Antik Döneme kadar) ruh bir çeşit "hayalet" anlamında değil, "can, canlılık, canlılık kaynağı, benlik" kavramlarını kapsayacak biçimde değerlendirilmelidir.

Ruhun Ölümsüzlüğü: Phaidon

Phaidon diyaloğu, Sokrates idama mahkûm edildikten sonra zehir içirilerek öldürülmeden hemen önceki saatlerde yakınlarıyla son anlarını anlatır. Tartışmanın konusu ruhun ölümsüzlüğüdür çünkü ruhun ölümsüz olduğuna dolayısıyla ölümün yok olmak olmadığına inanan Sokrates ölümüne hiç de üzülmemektedir, üstelik arkadaşlarının onu kurtarıp başka şehre kaçırma tekliflerini de reddetmektedir. Dostları da Sokrates'e ruhun ölümsüzlüğünden nasıl bu kadar emin olabildiğini sorarlar. Sokrates ideaların varlığına inandığını, bütün düşüncesinin bunun üstüne kurulu olduğunu söyler, ruh da idealar gibi algısal değil düşüncede bir şeydir, idealar gibi değişmeyen, mutlak ve mükemmeldir dolayısıyla zamandan ve mekandan bağımsız olmalı dolayısıyla da doğumu ve ölümü olmamalıdır (üçüncü argüman: **benzerlik argümanı**). Ayrıca ruh canlılık veren şeyse, canlılık veren şeyin kendisi nasıl canlılıktan yoksun kalıp ölebilir? Ölen şey bedendir; ancak beden zaten her zaman ölüdür ve her zaman parçalanmakta ve dağılmaktadır, ruh ise onun karşıtı olarak her zaman yaşamakta ve her zaman "bir olmaktadır" (birinci argüman: **döngüsellik ya da zıtlık argümanı**). Ayrıca bir şeyi bilebilmemiz o bilgi ruhumuzda zaten var olduğu için mümkündür, yoksa bulduğumuz bir şeyin bilgi olup olmadığını bile anlayamazdık (bu Meno paradoksu olarak bilinen, Meno diyaloğunda ele alınan bilgi paradoksudur), bilgiye ulaşabilmemiz için gerçeğin ruhumuzda biz doğmadan önce olması gerekir, dolayısıyla ruhun bilgiyle beraber her zaman var olması gerekir (ikinci argüman: **hatırlama argümanı**). Aslında diyaloğun gidişatı dostlarının Sokrates'i iddiasını savunması için gerçekten sorgulamasından çok, sanki Sokrates ölmeden önce ondan duymak istedikleri şeyleri son bir kez dinlemek için ona sorular sormaları gibidir, ya da onun hep anlatmayı sevdiği şeyleri son bir kez daha anlattırmaya çalışmaktadırlar. Çünkü **sonuncu argüman**dan önce Cebes Sokrates'e şu ana kadar dediklerinin ruhun bedenden bağımsız bir şey olduğunu ve doğumdan önce ve sonra var olduğunu kanıtladığını; ancak ruhun ölümsüz olduğunu kanıtlamadığını söylediğinde Sokrates uzun bir konuşmayla kendi düşünsel hayatını anlatıp nasıl ideaların var olması gerektiği sonucuna vardığını anlatır. Her şeyin altında yatan temel nedenleri arayan Sokrates maddeye dayanan açıklamaların hiçbirini beğenmemiştir, çünkü maddesel nedenler her zaman göreceli ve değişken kalmakta, mutlak dayanaklar oluşturamamaktadır. Dolayısıyla bir şeyin nedeni o şeyin kendisi olan, mutlak değişmeyen bir idea olmalıdır. 3 sayısının nedeni 1+2 ya da 1+1+1 değil, 3'ün kendisi yani 3 ideasıdır. Aynı şekilde yaşamın da bir ideası olduğunu iddia eden Sokrates, yaşayan her şeye yaşamın kendisi olan ideanın, yani yaşam ideasının canlılık verdiğini, ruh da yaşam ideasından "pay aldığı" için bu özelliğini kaybedemeyeceğini söyler. Ruh ölümsüzdür çünkü yaşam ideası ruhu zorunlu olarak canlı kılmaktadır.

Platon Phaidon, Devlet ve Timeos gibi pek çok diyaloğunda bir çeşit reenkarnasyona ve ruhun saflaştırılması veya kirletilmesi sürecine inanmaktadır. Phaidon'daki iddiası şöyledir: beden maddesel olduğu için maddenin doğal konumu dünyadır, dolayısıyla yaşarken ne kadar bedensel olana yönelirsek ruhumuz o kadar maddesel olanla karışır, dolayısıyla da öldüğümüzde tekrar maddesel olanla beraber kalarak dünyada bir başka hayata başlar. Fakat ruhumuzun özüne dönüp onu ne kadar maddesel olandan arındırırsak öldüğümüzde de o kadar kolayca maddesel olandan uzaklaşarak kendi özünün hakim olduğu ruhsal varlığa ulaşır. Antik Yunan'da ölen ruhların gittiği yere "Hades" deniyodu. Hades aynı zamanda yeraltı tanrısının da ismidir ama Platon'un döneminde daha çok yer ismi olarak kullanılıyordu ve o dönemde cennet, cehennem, kıyamet, ölümden sonra sorgulama gibi metafiziksel kavramlar yoktu. Ancak Antik Yunan'da reenkarnasyon yaygın bir inanış değildir. Fakat Sokrates açıkça büyün hayatın aslında kendini ölüme hazırlamak olduğunu, ne kadar iyi ölürsek ölümden sonra ruhumuzun o kadar iyi temizlenmiş bir halde ruhsal özüne kavuşacağını ve maddesel dünyadan kurtulup tanrısallığa ulaşacağını

iddia etmekte, öldükten sonra Homer'de geçen Ajax, Odysseus gibi kahramanlarla görüşmeyi, onlarla sonsuza dek gerçeği konuşmayı hayal etmektedir. Bu açıdan pek çok insan Platon'u mitolojik pagan tanrısallık ve evren anlayışından Orta Çağ Hristiyan ve İslam anlayışına geçişte önemli bir adım olarak görmekte, kendi coğrafyasında "ruhaniliğin" ve "tinselliğin", hatta günümüzdeki anlamıyla dinin kurucusu olarak görmektedir.

Ruhun Parçaları: Devlet ve Phaedrus

Fakat Devlet diyaloğuna geldiğimizde ruh bedenle daha iç içe anlatılan ve Phaidon'daki gibi 'bir' olsa da, parçalarından bahsedilen bir şeydir. Aslında sadece akıl ruhun "ideal" bileşenidir, Phaidon'da Sokrates, öldüğünde bedenin bütün sıkıntılarından kurtulmuş "saf akıl" olarak gerçek filozoflarla öbür dünyada sonsuza dek gerçeği konuşmaya gideceğine inanmaktadır. Fakat Devlet diyaloğunda ruh, bedenin toplum içindeki aktif faaliyeti içerisinde değerlendirilirken ruh bedenin etkilenimleriyle beraber açıklanmaktadır. Platon en baştan ruhta birbirine zıt etkilenimler olduğunu, fakat birbirine zıt etkilenimlerin kaynağının aynı olamayacağını, dolayısıyla ruhta birbirine zıt etkilenimlere yol açan farklı kaynaklar olması gerektiğini savunur. Örneğin acıktığımız için yemek yemeyi isteriz ancak aynı anda (mesela yemeği beğenmediğimiz için) yemek yemeyi istemeyebiliriz. Arzular (ἐπιθυμητικόν) Platon'a göre akla en uygun olmayan etkilerdir, onlar en maddesel şeylerin peşindedir, daha çok bir çeşit maddeye dönük 'dürtü', "kaba iştah" olarak anlaşılırlar, cinsel haz isteği, açlık, susuzluk bunlardandır. Platon arzuların doyurulduğu organlara denk gelen bel ve kasıklardan kaynaklandığını söyler. Duygular (θυμοειδές) ise Platon'a göre bizim duygu diyeceğimiz her şeyi kapsamaz, daha çok bir çeşit cesaret enerjisi, öfkeyle birlikte gelen güç, bir kuvvet etkileniminden bahsetmektedir, zaten thumos kelimesi daha çok "yürek" olarak çevrilebilecek bir anlama gelmektedir ve Platon thumosun göğüsten kaynaklandığını söyler. Akıl ise ruhun gerçeği arayan ve onu bulmak için çabalayan kısmıdır, ruha esas yön vermesi gereken akıl olduğu için vücuda esas yön vermesi gereken yerde yani beyindedir. Phaedrus diyaloğunda Platon ruhun doğru yönetimini açıklamak için at arabası metaforunu verir: arzular ve duygular arabayı çeken iki at, akılsa onları yönlendiren arabacı olmalıdır. Dolayısıyla bir anlamda aklın bedene ve bedensel etkilenimlere hükmeden olması gerektiğini söylerken, arzuların ve duyguların yok edilmesi gerektiğini iddia etmemektedir, fakat onların doğru biçimde, olması gerektiği gibi, doğalarına uygun olarak ruha etki etmeleri gerektiğini yani aklın kontrolüne girmeleri gerektiğini söylemektedir.

Politika, Etik ve Estetik

Ruhun ve Şehrin Doğru Yaşamı: Devlet

Platon ruhun parçalarının ne olduğundan ve nasıl çalıştığından çok aralarındaki uyuma odaklanır çünkü asıl derdi ruh ve toplum arasındaki örtüşmedir. "Neden adalet ya da doğru yaşamak, adaletsiz ya da yanlış yaşamaktan daha iyi bir hayat yaşamaktır?" sorusuyla başlayan Devlet diyaloğunun ilk kısmında ideal toplum yapısının nasıl olması gerektiğini tasvir ederken insan ruhunun düzeniyle toplumun düzeninin örtüştüğünü iddia eder. Nasıl ki ruh üç bölümden oluşur ve sağlıklı bir ruh bu üç parça arasındaki doğru uyumla ortaya çıkar, ki bu uyumun doğru yaşamak yani "adil olmaktır", ideal toplum da üç bölümden oluşmaktadır: yöneticiler, askerler ve üreticiler, ve ideal toplum yapısı bu üç sınıf arasındaki mükemmel uyumla, yani doğru yönetimle, "adaletle" ortaya çıkar. Platon için etik bir hayat yaşamak demek doğru bir hayat yaşamak demektir, yani sağlıklı, ruha uygun bir hayat sürmek, bu da toplumda ruhuna uygun bir işlevde görev almaktır çünkü erdemler de bu üç sınıfın toplumun genel düzeninin kurulması ve korunması için yapmaları gereken görevler üzerinden tanımlanırlar. Adalet ya da doğruluk δικαιοσύνη daha çok doğru yönetme, doğru yönlendirme, iyi idare etme olarak çevrilebilir, dolayısıyla Platon insanın kendini doğru yönetmesiyle toplumun doğru yönetilmesi arasında bir eşleşme görmektedir.

Ruhun üç bölümüne denk düşen üç erdem, onların olmaları gerektikleri en iyi durumlar, yani bütün için kendi işlevlerini en iyi gerçekleştirdikleri eylemliliklerdir. Arzular üretici sınıfla örtüşür çünkü onlar toplumun en maddesel, dürtüsel, fiziksel, bedensel zorunluluklarla belirlenmiş işlevlerini yerine getirmektedir, dolayısıyla en iyi halleri, arzular gibi, "ölçülülük, uysallık, uyumluluk, boyun eğmişlik" olmalıdır ki diğer sınıflar tarafından kolayca yönlendirilebilsinler. Duygular ise asker sınıfa denk gelmektedir, arzuların yani üretici sınıfın kontrolünü sağlarken aynı zamanda aklın yani yönetici sınıfın emirlerini en iyi ve en hızlı şekilde yerine getirmeleri gerektiği için "cesur", "yürekli" olmaları gerekir. Akılın yani yönetici sınıfın ise (askerler arasından bu iş için doğası uygun olduğu için seçilmiş ve yönetim kendilerine verilmiş az sayıda insanın) bedeni ve toplumu gerçek doğasına uygun olarak yönetecekleri için "bilgeliğe" sahip olması gerekmektedir. Zaten bilgelik neyin yapılması gerektiğini bilebilmektir, bilebilme gücü ise idealar nedeniyle gerçekleşir, iyi ideası her şeyin, bütün varlığın ötesinde her şeyi belirleyen idea olduğu için yöneticilerin ruhunun doğasını iyi yapan iyi ideası onların düşünme eylemini "bilgi", söylediklerini "doğru", yönetimini "adil", eylemlerini "erdem", yaşamlarını "mutlu" kılar. Bu anlamda etik bir hayat yaşamak insanın kendi ruhuna uygun olarak toplum içerisinde kendine uygun işlevi yerine getirmesi, politika ise buna denk düşecek şekilde toplumun yönetiminin toplumun farklı sınıfları arasındaki uyumun en iyi şekilde biçimde düzenlenmesidir, dolayısıyla bir anlamda Platon her şeyin olması gerektiği gibi iyi olmasını istemektedir.

İdeal Şehir

Bir anlamda Platon için ideal toplum Platon'nun yönettiği Sparta şehridir, çünkü Platon ideal toplum yapısını tasvir ederken Sparta'ya çok benzeyen bir toplum yapısı betimlemektedir. Platon'nun ideal şehrinde de Sparta'daki gibi üstte asker bir sınıf altta üretici sınıf vardır, fakat Sparta'da üreticiler köleyken Platon onların da vatandaş olmalarını ve yönetici sınıfın hiçbir mal varlığı olmaması gerektiğini, sadece üretici sınıfın kendilerine sağladıklarıyla yaşamaları gerektiğini söylemektedir. Dolayısıyla Platon bir anlamda iş bölümüne dayalı bir ekonomik eşitlik hayal etmektedir. Dahası yönetici sınıfın hep beraber yaşaması gerektiğini, aile kurumunu yok edilip çocuklara hep beraber bakılması gerektiğini, kimsenin kendi çocuğunu bilmemesi gerektiğini (ve böylece mirasın da olmaması gerektiğini), aynı şekilde evlilik de olmayacağı için herkesin kura ile birlikte olması gerektiğini iddia etmiştir. Dahası, yönetici sınıf ile üretici sınıfın doğaları farkları olduğu için kura hileli yapılarak askerlerin sadece askerlerle, üreticilerin sadece üreticilerle çocuk yapması sağlanmalıdır, bu şekilde çocukların doğalarının olabildiğince saf ve ruhlarının işlevini gerçekleştirmeye olabildiğince uygun olmaları sağlanmalıdır. Asker sınıfta yer alacak çocukların altı yaşından itibaren eğitilmesi gerektiğini söyleyen Platon, ideal şehri anlattığı kısmın büyük bir bölümünü bu eğitimin nasıl yapılması gerektiğine dair detaylara ayırmıştır. Ruh ve akıl açısından kadınlarla erkekler arasında bir fark olmadığını iddia eden Plato, kadınların da askerlik yapması gerektiğini ve yönetici olabileceklerini söylemiştir; ancak bu iddiası bir çeşit proto-feminist iddia olmaksa kadınların da devlet için bir iş gücü olarak çalışabileceği ve çalışması gerektiğini savunduğundan daha çok faydacıdır. Yöneticiler yirmi yaşına kadar fiziksel olarak eğitilmeli, müzik ve şiir öğretilmelidir (ne tarz müzik ve şiir öğretileceğine çok uzun bir bölüm ayırır), daha sonra geometri gibi bilimleri öğrenmeli, en son felsefe yapmalı, ondan sonra da yönetici olmalıdırlar. Sparta'da da kadınlar askeri eğitimle büyümekteydi ancak savaşa gitmiyorlardı, orada da asil sınıfın tamamı birlikte yaşıyor çocukluktan itibaren askerlik eğitimi alıyor ve kral onlar arasından seçiliyordu. Bir anlamda Platon'un ideal şehri kendine kral olarak aralarındaki filozofu seçen, üretici sınıfı köle değil vatandaş yapan, aile kurumunu dağıtmış ve yöneticilerin mal varlığına sahip olmadığı bir Sparta hayalidir.

Filozof

Bu ideal toplumun nasıl kurulacağı sorulduğunda ise Sokrates felsefe tarihinin en kışkırtıcı cevaplarından birini vererek ancak filozoflar kral olduğunda, ya da bir şekilde felsefeyle politik güç birleştiğinde ideal toplumu kurabilmenin mümkün olabileceğini iddia eder. Devlet kitabının ortasından sonraki büyük bir kısmının bu nedenle felsefi uğraşı, gerçeklik, bilgi, varlık ve metafizik üzerine olduğu düşünülebilir, çünkü Platon filozofların kral ve yönetici olmalarını isterken birçok problemle karşılaşır: filozof düşünmek ve gerçeği bulmak istemektedir, fakat politik iktidar pratik güç uygulamakla, insanları yönetmekle ilgilidir ve bunlar filozofun doğasına zıtken neden filozof politik iktidar için çabalasın? İş daha da kötüleşir; filozof gerçeği yapmaya çalışırsa karşısında işlerin doğru yapılması hoşuna gitmeyecek dolayısıyla filozofa karşı çıkacak bir kalabalık bulacaktır, ama filozof onlara boyun eğmeyi de kabul edemez çünkü bir kere gerçeği görmüştür. Platon durumu bir canavara tutsak düşmeye benzetir: filozof ne karşısındaki canavarı yenebilir, ne de ondan kaçabilir. Mağara alegorisi tam da filozofun dramını anlatmaktadır: mağarada oturup gölgelerin rastgele düzenlerini gerçek zannederek izleyen "bizim gibi" insanlar günlük hayatta algılarıyla kavradıkları "kanaatlerle" hiçbir zaman gerçeği göremeyerek bir yansımalar, yanılmalar, uydurmalar, şaşırmalar, kandırmacalar, yarışmalar dünyasında yaşamaktadır. Filozof buradan çıkarılıp da gerçek nesneleri ve en nihayetinde iyi ideasını (yani alegoride mağaranın dışındaki gerçek güneşi) gördükten sonra tekrar geri mağaraya dönüp duvardaki yansımalara bakmaya oturtulduğunda gözleri yansımaları göremeyecek, diğerleriyle anlaşamayacak, onlarla aynı dili bile konuşamayacaktır.

Beş Toplum Tipi

Her ne kadar filozofların doğaları gereği en mükemmel ruha sahip olduklarını, dolayısıyla da gerçeğe uygun olarak doğru şeyin yapılmasını sağlamak için cesaretleri olacağını söylese de, Platon hiçbir idealin maddesel dünyada çok uzun süre var olamayacağına inanmaktadır. Nasıl ki ruh ölümsüz olduğu halde beden yetersiz ve ölüme mahkûmdur, ideal toplumun kurulması mümkündür ancak kurulsa bile bozulmaya mahkûmdur. Platon insanın doğasına uygun yaşaması gerektiğini savunurken bir yandan da insanın doğasına uygun olmayan işlere kalkışmasının felaketle sonlanacağını da söyler. İdeal toplumun çöküşü de böyle olacaktır çünkü yöneticiler bir hata yaptığında, ki yapmak zorundalardır, yönetici sınıfın içine doğası daha alt tabakalara uygun insanlar karışacak ve sistem bozulacaktır. İdeal topluma "en iyilerin yönetimi" anlamına gelen **aristokrasi** (fakat tarihte aristokrasi olarak adlandırılan yönetimlerden farklı olarak Platon'unki günümüzdeki anlamıyla daha çok meritokrasi, ya da teknokrasidir) diyen Platon bu toplum bozulduğunda yerini bilgelikle değil onur, erk, şan peşinde koşan, ruhları akla değil "yüreğe" yani cesarete daha yatkın olan, aslında asker olması gereken yeni nesiller yönetici sınıfta büyüyecek ve "onurluların yönetimi" anlamına gelen **timokrasi** oluşacaktır ve bu toplum adalete değil savaşa daha yatkın olacaktır. Tarihsel anlamda baktığımızda Platon'un timokrasi olarak betimlediği toplum Sparta'ya oldukça benzemektedir, zaten Sokrates timokrasinin hâlâ daha iyiye oldukça yakın bir sistem olduğunu iddia eder ve onu kötülemez. Fakat timokraside yöneticilerin özel mülkü olmasına izin verildiğinde para hırsı bir süre sonra erdemliliğin önüne geçeceği için yönetici sınıfın çocukları artık onurlu olmayı değil zengin olmayı istediğinde "küçük bir grubun yönetimi" anlamına gelen **oligarşi** kurulacak, zengin ve fakir arasında ayrım oluşacak, bu da toplumun yozlaşmasına yol açacaktır. Sadece paraya önem veren oligarşi savaşlarda başarısız olacak, bu yöneticilerin toplumun düzenini iyi sağlayamamasına neden olacak, toplum içinde insanların erdemli davranma imkânı kalmayacak, yoksullaşan çoğunluklar isyan çıkaracaktır. Eğer isyanları başarısı olursa devrim yaparak "insanların yönetimi" anlamına gelen **demokrasiyi** kuracaklar ve topluma özgürlük hakim olacaktır, fakat özgürlük Platon için hiç o kadar da iyi bir kavram değildir, çünkü her şeyi yapma özgürlüğüne sahip insanlar yasaya uymamayı da özgülükten sayacaklar, yasaya bağlı adaletin işlememeye başladığı demokraside bir süre sonra bir düzen bile kalmayacak, herkes istediği gibi her işi yapmaya çalışacak, toplumun alt tabakası git gide büyüyecek, doğalarına uygun olmayan işleri yapan insanlar demokraside gereksiz arzuların peşinde koşacaklardır. Bu durum git gide toplumda kaosa neden olduğunda birisi gelip zorla bütün gücü eline geçirecek ve **tiranlık** kurulacaktır. 'Tiran' yasadan bağımsız yönetici demektir fakat Klasik çağın başlarına kadar olumsuz bir anlamı yoktur çünkü çoğu şehir 'tiranlar' tarafından yönetilmektedeydi ve tiran kral anlamında oldukça teknik bir kelimeydi. Atina'da ve pek çok şehirde demokrasinin (Platon'un anlamıyla değil, tarihsel bağlamında) ortaya çıkmasıyla kelime daha çok 'zorbalıkla ve zulümle yöneten' anlamı kazandı. Platon'a göre tiranlık ideal olanın karşıtıdır, tiran erdemlerden yoksundur, özgür bile değildir çünkü kendini maddesel arzuların bağımlısı haline getirmiştir, anlamsız en düşük bedensel arzuların peşindedir, topluma adalet değil şiddet hakimdir, tiran öldürmekte çekinmez, sadece maddesel ve bedensel hazlarını doyurmaya bakar, toplumda her şeyin yanlış gittiği sistemdir.

Estetik

Toplumun doğru işleyişi açısından Platon aklın ve mantığın temel alınması gerektiğini ve varlığın gerçeğine uygun olarak hareket edilmesi gerektiğini iddia eder, aynı şekilde her insanın da kendi doğasına uygun olan işlevi yerine getirerek yaşaması gerekmektedir. Platon bu noktada şairleri oldukça suçlu bulur (o dönemde şairler sadece şiir değil komedi ve trajedi de yazıyorlar, şarkılar besteliyorlar, oyunlarının yapımlarını üstleniyorlardı) ve ideal şehirden dışarı sürer, çünkü şairler yanlış görünümleri gerçek gibi göstermekte, mağaranın içindeki insanlara dışarıdaki gerçeği gördükleri hissini vermekte, çok derinlikli şeyler söylüyormuş gibi görünseler de ne söylediklerini bilmemektedirler. Platon ideal şehirdeki eğitimin nasıl olması gerektiğini tartışırken uzun uzun gençlerin beden, müzik, şiir eğitimlerinin nasıl yapılması gerektiğini oldukça detaylı biçimde inceler çünkü bedeni fiziksel ve sanatsal aktivitelerle biçimlendirmenin insanın bedeniyle ruhu arasındaki ilişkiye yönelik olduğunu, dolayısıyla ruhun doğasına uygun biçimde yaşamını sürdürebilmesi için bedenin de ruhun eğilimlerine uygun olarak şekillendirilmesi gerektiğini söyler. Şairler oldukça güzel "görünümler" üretmektedirler ancak bunları gerçeklerden farksızmış gibi sundukları için insanları kandırmaktadırlar.

Bu anlamda Platon belki de tarihte ilk defa sanatsal güzellik deneyimiyle bilimsel gerçeklik deneyimi arasında temel bir bağ olduğunu iddia etmiş ve estetik deneyimlerle gerçek arasındaki ilişkiyi felsefenin bir problemi haline getirmiştir. Platon'a göre doğru sanat gerçeğe ulaşmaya çalışan, onu "taklit eden" (mimesis), gerçeği görünümlerde, algılanan şeylerde yeniden üreten sanattır. Algıladığımız şeylerle oynayıp sanki doğru bir şey söylüyormuş gibi yapan şairler Platon'un ideal şehrinden kovulurlar. Aslında Platon'un zamanında (hatta neredeyse 19. yüzyıla kadar) günümüzdeki anlamıyla "sanat" ve "sanatçı" kavramları yoktur ve Platon pek çok yerde bir şey "yapmaktan" bahsederken örneğin marangoz, ressam, şair ve at yetiştiriciliğini bir tutar çünkü hepsinin bir çeşit "tekhne" yani "iş" olduğunu, hepsinin kendine ait bir ideası, dolayısıyla bilgisi olduğunu iddia eder. Fakat, şairlere yanlış görünümleri gerçek gibi gösterdikleri için kızarken, bir anlamda gerçekle bir ilişki kuran özel bir "yapma" deneyimi olarak sanatı diğer "iş"lerden ayırt etmekte, "sanat" ve "sanatçı" kavramlarının temelini atmaktadır. Platon sanatın gerçekle özel bir ilişki kuran, gerçeği deneyimlememize imkân sağlayan özel bir üretim olduğunu varsaymaktadır. Nitekim bu nedenle de Platon'un eserleri sanat eseri olarak okunmalıdır, çünkü Platon çok büyük ihtimalle doğru biçimde sanat yapmaya çalışmakta, yani gerçeğe en yakın görünümler üretmeye çalışmaktadır. Ancak felsefe dışında hiçbir çaba gerçekten doğruya ulaşamaz, yalnızca onu taklit edebilir. Dolayısıyla Platon kendi metinlerinin "felsefe" olduğunu düşünmemektedir, bu metinler ancak felsefenin gerçeğinin, yani insanların birbirlerinin düşüncelerini tartışarak ortak bir gerçeğe varmaya çalıştıkları sürecin, birer taklididir.

Varlık, Metafizik, Bilgi

Kadın erkek eşitsizliğinin oldukça fazla olduğu Antik Yunan kültüründe kadınların hemen hemen bütün hayatları evin içinde geçmekteydi ve toplumsal hayata katılımları yok denecek kadar kısıtlıydı. Sadece Sparta toplumda kadınların daha fazla söz hakkı olduğundan bahsedilir. Platon da ideal şehirde kadınların da filozof ve yönetici olabileceğini, çünkü akıl ve ruh açısından kadınla erkek arasında fark olmadığını iddia etmesine rağmen Timaeus'ta asıl insan ruhunun erkek bedeninde ortaya çıktığını, kadınların ruhları erkek olamayacak seviyede insanlardan oluştuğunu iddia edecek kadar cinsiyetçidir. Dolayısıyla Platon'un varlık ve metafizik anlayışı yaşadığı toplumda yerleşik olan eşitsizliklerden bağımsız düşünülemez çünkü Platon bazen onları aşan, bazen de meşrulaştıran iddialarda bulunmuştur.

Platon'un yaşadığı dönemde ve öncesinde Antik Yunan Medeniyetinde özellikle Atina'da en önemli ve en prestijli iş politkaya atılmaktı, ve Atina gibi demokrasilerde politikanın temel biçimi topluluk önüne çıkıp konuşarak onları ikna edebilmekti. Eğitim sadece ailede ve çok büyük oranda babadan oğla idi. Zengin aileler çocuklarına özel hocalar tutarak eğitimlerini sağlıyorlardı, bu durum sofistler denilen meslek grubunu oluşturdu ve özellikle Atina'da büyük bir kültürel canlanma yaşattı çünkü dört bir yandan kültürlü insanlar Atina'ya hoca olmaya geldiler. Sofistler temelde etkili konuşmayı öğrettikleri için asıl amaçları retorikti, dolayısıyla bir söylemin gerçek olmasıyla değil doğru olarak kabul ettirilebilmesiyle ilgileniyorlardı. Öte yandan pek çok sofist politik ve etik açıdan göreceliliğe dayanan yani tümel ahlaki değerler ya da doğrular olmadığını, söylemler düzleminde kurulan politik iktidarın belirleyici olduğunu düşünüyordu. Platon Devlet kitabının ilk bölümünde Thracymachus'a yermiş, ünlü sofistler Protagoras ve Gorgias hakkında diyaloglar yazmıştır. Sokrates'in Savunmasında Sokrates kimseye para karşılığı bir şey öğretmediğini vurgular, Platon da Devlet'te ideal şehirde üretimin eşit paylaştırılması gerektiğini, kimsenin para için bilgiye dair bir şeyle uğraşmaması gerektiğini savunur, çünkü sofistlerin para karşılığı çalışırken yozlaştıklarını ve insanların gerçeğe ulaşmasını sağlamaktansa insanları gerçeklerden uzaklaştırdıklarını düşünmektedir.

Platon'un varlık ve bilgiyle ilgili temel iddiaları bu anlamda sofistlere cevap olarak düşünülebilir. Platon bir yandan mutlak bir bilginin imkânını bulmaya çalışırken bir yandan da tümel ahlaki değerlere bir zemin aramaktadır. Bu nedenle Platon kendinden önceki filozoflardan farklı olarak varlığı sadece hareket üzerinden değil, etik değerler üzerinden de düşünmektedir. En çok önem verdiği ve tartıştığı idealar iyi, güzel, eşit, büyük, benzer, bütün, varlık, aynı, farklı, değişim ve değişmeyen ideaları olan Platon [21], bir anlamda kendisinden önce zaten oldukça tartışılan ve geliştirilen doğaya dair düşünceleri, Sokrates'in tümel ahlaki doğrular üzerine yaptığı araştırma ile birleştirerek ontoloji, metafizik, epistemoloji, etik, estetik ve politikaya dair soruların tamamına cevap verecek teoriler aramaktadır.

Aristoteles Metafizik adlı metninde Platon'un Heraklit'in anladığı biçimde her şeyin sonsuz bir akış içerisinde hareket ettiğine inandığını ve hayatı boyunca da bu inancı koruduğunu söyler. Timaeus varlık ve varoluş arasında ayrım yaparak başlar, varlık "her zaman olandır" ve hiçbir zaman "oluşmaz", varoluş ise her zaman "oluşandır" fakat hiçbir zaman "olmaz". Benzer bir iddiayı Devlet'te de bilgi için bulabiliriz; insanın iki türlü kapasitesi olduğunu iddia eder, bilmek ve kanaat getirmek. Bilmek her zaman olanla ilgilidir, öte taraftan bilmemek yani cahillikse hiçbir zaman olmayanla ilgilidir. Kanaatler ise olan ve olmayanla ilgilidir. Bir anlamda kanaatler durmadan değişim içerisinde olan, dolayısıyla bazen öyle bazen böyle olan; ancak hiçbir zaman kendisi gibi kalmaya devam etmeyen akışla, algıladığımız varoluşla ilgili düşüncelerimizdir. Bilgi ise değişmeyen, yani her zaman ne ise o olarak kalmaya devam eden, akılla kavradığımız varlıkla ilgili düşüncelerimizdir. Bilginin varlıkta temellendiğini düşünen Platon, bilgiye ulaşma sürecinin ve varlıkta temellendiğine inanmaktadır, dolayısıyla bilgiye sahip olabilecek "bilge" insanlar, yani filozoflar, doğalarından gelen bir yatkınlık ve uygunlukla bunu başarabilirler. Bu açıdan Platon'un oldukça elitist, hatta ırkçı iddiaları bulunmaktadır.

Platon da Aristotales gibi maddenin dört elementten oluştuğunu düşünmekteydi ancak Airstotales'ten farklı olarak Plato, çok büyük ihtimalle Pisagor ve onun takipçilerinin düşüncelerinden etkilenerek, idealarla sayılar arasında bir ilişki olduğuna inanmaktadır çünkü sayılar arasındaki oranların ve uyumların ideaların mutlak gerçekliklerine oldukça yakın bir biçimde tutarlı, düzenli, değişmeyen ve mükemmel yapıda olduklarını düşünmektedir. Dolayısıyla pek çok nokta da açıklamalarını sayısal olarak da temellendirmektedir, örneğin Devlet diyaloğunda ideal şehrin sayısını hesaplamıştır. Timaeus'ta da yaratıcı demiurgos evrenin ruhunu "varlık", "aynı" ve "farklı"yı belirli sayısal oranlarda karıştırıp biçimlendirerek yaratır. Daha sonra da 'formal' olarak yarattığı bu evrenle maddeyi bütünleştirerek dünyayı ve göğü yani evrenin ruhunun bedenini oluşturur. Evreni yaratırken evreni böldüğü çeşitli oranlar artık yıldızlar arasındaki oranlardır, ki yıldızlar tanrılardır, demiurgos tanrıları yarattıktan sonra tanrılara onları yarattığı gibi onların da demiurgosun yaratma gücünü 'taklit ederek' dünyaya biçim vermelerini ve insanları yaratmalarını söyler. Tanrılar mükemmel varlıklar oldukları için hareketleri de mükemmeldir dolayısıyla aynı dönme hareketini sonsuza dek sürdürmekte ve küre biçiminde kalmaktadırlar. Bu açıdan Platon Antik Yunan mitolojisini de kendi felsefenin mantığına oturtmuş gibidir çünkü her ne kadar bir tane esas yaratıcı olduğunu iddia etse de bir alt seviyede pek çok tanrısal gücün varlığını kabul etmiş ve onları gök cisimleriyle eşleştirmiştir. Öte yandan önemli bir problemi de çözmüştür: eğer her şeyi demiurgos yaratsaydı bizim gibi düzensiz hareketlere sahip şeyler olmaz, her şeyin mükemmel olması gerekirdi, oysa dünyadaki hareketleri demiurgos kadar mükemmel olmayan, ölümsüz olsalar da yaratılmış olan tanrılar yönlendirmektedir.

Platon da Aristotales de Dünya ile gök cisimleri arasında kozmolojik bir farklılık olduğunu düşünüyorlardı. İkisine göre de dünyanın merkezi evrenin merkezinde ve dünya ateş, su, toprak ve hava elementlerinden oluşurken gök cisimleri hem farklı elementten, eterden oluşmakta ve diğer elementlerden farklı olarak mükemmel hareket etmektedir. Fakat Platon Aristo'dan farklı olarak evrenin ve zamanın bir başlangıcı olduğunu, yani bir anlamda demiurgosun evrenle birlikte zamanı da yarattığını iddia eder ki bu da mitolojiyle uyumludur. Varlık ve varoluş Platon'dan önce de Antik Yunan düşüncesinde olan kavramlarken Platon bunlara ek olarak bir de "uzay, mekan, alan" anlamlarında "kap" veya "koyacak" olduğunu öne sürer çünkü demiurgosun bir şeyleri var edebilmesi için onları var edebileceği bir yer olması gerektiğini, fakat bu "yerin" hiçbir özelliğe sahip olmaması gerektiğini söyler. Dahası demiurgos bu "yerde" bir şey yarattığında "yerin" yapısını etkilemiş olacağı için "yer" o nesneye bir etki uygulayacaktır. Bu anlamda günümüzdeki "vakum" kavramına oldukça yakın bir teori ortaya atan Plato, elementlerle ilgili teorisinde de metot olarak modern bilime oldukça yakındır. Dört element için (ateş, hava, su, toprak) dört üç boyutlu eş yüzlü geometrik cisim olduğunu söyler: ateş - dörtyüzlü (tetrahedron ya da üçgen piramid), hava - sekizyüzlü (octahedron), su - yirmiyüzlü (dodecahedron), toprak - altıyüzlü (küp). Ateş, hava ve su eşkenar üçgenlerden oluştukları için belirli bir oranda (10 ateş = 5 hava = 2 su) birbirlerine dönüşebilmektedirler, fakat toprak temel olarak dik üçgenlerden oluştuğu için diğer elementlere dönüşememektedir, dolayısıyla elementlerin temelde eşkenar üçgenlerden inşa edilenlerle dik üçgenlerden inşa edilenler olarak iki kategoride olduğunu söyleyebiliriz.

Platon bu elementleri anlatırken yüzeylerinden ve köşelerindeki açılardan bahsederek sadece geometrik özelliklerini dikkate alır ve içlerinin boş olduğunu söyler. Örneğin dörtyüzlü köşeleri en sivri olduğu için ateş diğerlerinden hızlı hareket etmekte ve diğerlerini ve parçalayabilmektedir. Dahası Platon bu elementlerin özelliklerine göre kendilerine uygun konumlar olduğunu da iddia eder, toprak en aşağıda, sonra su, hava ve ateş gelmektedir, fakat dünyadaki düzensiz hareket içerisinde elementlerin büyük bir kısmı iç içe geçmiştir. Platon deneyimlediğimiz pek çok doğa olayını ve maddelerin özelliklerini elementlerin geometrik yapılarından yola çıkarak açıklamaya çalışır, örneğin sıcak olma özelliği dörtyüzlünün sivri köşelerinin kesici etkisidir. En ilginç olanı ise ağırlıktır çünkü Platon ağırlığı göreceli olarak açıklar: tüm elementlerin doğal bir konumu olduğuna göre, eğer bir elementi doğal konumundan alıp başka bir konuma götürmeye çalışırsak o zaman o "ağır" olacaktır. Toprak doğal olarak en dipte olmalıdır, biz onu yerden alıp havaya kaldırdığımızda onu doğal konumundan uzaklaştırdığımız için bize ağır gelmektedir. Elementlerin toplam miktarının eşit olması gerektiğini iddia eden Plato, Dünyada hiçbir elementin üretilmediğini ya da yok edilmediğini, sadece birbirlerine dönüştüklerini ve çeşitli oranlarda bir araya geldiklerini düşünmektedir.

Timaeus'un devamında uzun biyolojik incelemelere ve hastalıkların teşhislerine de giren Platon bu çalışmalarının büyük bir kısmını o dönemde onunla birlikte bilgi üreten başka insanlardan ya da ondan önce ulaşılmış bilgilerden yola çıkarak yapmış olmalıdır. Temel mantığı varoluşun altında yatan nedenleri değişmeyen idealara dayanarak açıklamak olan Plato, bilginin her zaman varlığa dair olduğunu düşündüğü için, durmadan değişen varoluşun içinde varlığı bilmeye çalışma sürecine de felsefe adını vermiştir. Bu anlamda gerçeğin ne olduğu sorusunu bir tartışma konusu haline getiren Platon bir yandan da evrenin yapısının metafiziksel koşullara göre nasıl olması gerektiğine bakarak evrenin yaratıcısının iyi olması gerektiği, çünkü evrenin iyi olduğu, çünkü evrenin "var" olduğu, bir varlığı olduğu sonucuna varmıştır. Platon'un anladığı biçimde ahlaki olarak bütün mükemmelliklere sahip bir yaratıcı düşüncesi Platon'dan önce Antik Yunan düşüncesinde o kadar sık rastlanmayan ya da bu kadar vurgulanmayan bir düşüncedir. Platon'un yaratıcı anlayışının o dönemin Yahudi ya da Mısır inanışlarından gelmiş olduğu, ya da Pisagorcuların da benzer bir tanrı anlayışı olduğu söylenmişse de bu çok açık değildir. Her halükarda, Platon'un evren, ruh ve yaratıcı anlayışı hem Hristiyanlıkta hem de İslam'da oldukça derinlemesine tartışılmış ve çoğu zaman da saygıyla karşılanıp kabul edilmiş, hatta Platon'un peygamberlerden birisi olarak kabul edildiği bile olmuştur.

Kendisinden önce varlığa dair tartışmalardan yola çıkarak sofistlerin şüpheciliklerine, yaşadığı dönemdeki bilimsel, etik ve politik sorulara cevap veren Platon'un, bir açıdan varlığın ne olduğu sorusunun yanı sıra varlığın yapısının nasıl olması gerektiğine dair tartışmalarıyla metafiziği, bilgiyle ilgili tartışmalarıyla epistemolojiyi, sanatla ilgili tartışmalarıyla estetiği, toplumla ilgili tartışmalarıyla politikayı birer felsefi konu haline getirdiği, etiği bütün bu alanlarla ilişkili bir seviyeye taşıdığı ve felsefe tarihi boyunca bu alanlarda yapılan tartışmaların çerçevesini belirlediği söylenebilir. Ontoloji, metafizik, epistemoloji, etik, estetik ve politika arasında ortak bir bağ kurarak gerçeğe ulaşmaya çalıştığı felsefesi, düşünce tarihinin en temel kavramlarını üretmiş, başka felsefi düşüncelerin üretilmesine zemin hazırlamıştır.

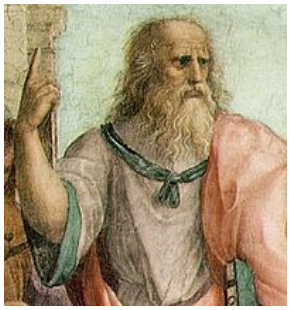

Raffaello'nun çizimi ile Platon

Kaynakça

1. ^ Buckingham, Will; Marenbon, John; Burnham, Douglas; Weeks, Marcus; Hill, Clive; King, Peter J. (2011). *Felsefe Kitabı*. Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti. Cağaloğlu/İstanbul: M. Faruk Bayrak. ss. 55, 352. ISBN 978-605-106-321-8.
2. ^ Whitehead, Alfred North (1978). *Process and Reality*. New York: The Free Press.
3. ^ Krämer Hans Joachim. (1967). *Arete bei Platon und Aristoteles: zum Wesen und zur Geschichte der platonischen Ontologie / von Hans Joachim Krämer*. Amsterdam: Verlag P. Schippers N.V. https://en.wikipedia.org/wiki/Plato%27s_unwritten_doctrines 9 Kasım 2020 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20201109033100/https://en.wikipedia.org/wiki/Plato%27s_unwritten_doctrines).
4. ^ Notopoulos, A. (April 1939). "The Name of Plato". Classical Philology. 34 (2): 135–145. doi:10.1086/362227. Diogenes Laërtius, *Life of Plato*, IV
5. ^ Seneca, *Epistulae*, VI 58:29-30
6. ^ Tarán, Leonardo (1981). *Speusippus of Athens*. Brill Publishers. Sedley, David, *Plato's Cratylus*, Cambridge University Press 2003. W. K. C. Guthrie, *A History of Greek Philosophy*, IV, 10
7. ^ Sedley, David, *Plato's Cratylus*, Cambridge University Press 2003
8. ^ Nails, Debra (2002). *The People of Plato: A Prosopography of Plato and Other Socratics*.
9. ^ **a** **b** Guthrie, W.K.C. (1986). *A History of Greek Philosophy: Volume 4, Plato: The Man and His Dialogues: Earlier Period*. Cambridge University Press. ISBN 978-0-521-31101-4.
10. ^ Taylor, Alfred Edward (2001) [1937]. *Plato: The Man and His Work*. Courier Dover Publications. ISBN 978-0-486-41605-2.
11. ^ Wilamowitz-Moellendorff, Ulrich von (2005) [1917]. *Plato: His Life and Work (translated in Greek by Xenophon Armyros)*.
12. ^ **a** **b** **c** Cambridge University Press. (1984). *The World of Athens: an introduction to Classical Athenian culture*. Cambridge.
13. ^ **a** **b** Sansone, D. (2017). *Ancient Greek civilization*. Malden: Wiley Blackwell.
14. ^ Waterfield, Robin. *Why Socrates Died: Dispelling the Myths*. New York: W.W. Norton and Company, 2009.
15. ^ McEvoy, James (1984). "Plato and The Wisdom of Egypt". *Irish Philosophical Journal*. **1** (2): 1–24
16. ^ Riginos, Alice (1976). *Platonica : the anecdotes concerning the life and writings of Plato*. Leiden: E.J. Brill.
17. ^ Dodds, E.R. (2004) [1951]. *The Greeks and the Irrational*. University of California Press.
18. ^ Platonic Writings/Platonic Readings (page x) Archived 23 December 2016 at the Wayback Machine (edited by CL Griswold Jr Archived 15 April 2015 at the Wayback Machine), Penn State Press, 2010 ISBN 0-271-04481-0.
19. ^ Lorenz, Hendrik, "Ancient Theories of Soul", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Summer 2009 Edition), Edward N. Zalta (ed.), URL = <https://plato.stanford.edu/archives/sum2009/entries/ancient-soul/>.
20. ^ Dodds, E. R. (1957). *The Greeks and the Irrational*. Beacon Hill u.a.: Beacon Pr.
21. ^ Kraut, Richard, "Plato", *The Stanford Encyclopedia of Philosophy* (Fall 2017 Edition), Edward N. Zalta (ed.), URL = <https://plato.stanford.edu/archives/fall2017/entries/plato/>.

Vikipedi'nin kardeş projelerinden **Platon** hakkında daha fazla bilgi edinin

Commons'ta dosyalar

Vikisöz'de alıntılar

Dış bağlantılar

- Platon (Gutenberg #1) (http://www.gutenberg.org/browse/authors/p#a93)26 Eylül 2007 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20070926215550/http://www.gutenberg.org/browse/authors/p#a93). (İngilizce)
- Platon (Gutenberg #2) (http://www.gutenberg.org/browse/authors/p#a688)26 Eylül 2007 tarihinde Wayback Machine sitesinde arşivlendi (https://web.archive.org/web/20070926215550/http://www.gutenberg.org/browse/authors/p#a688). "Spurious and doubtful works" (İngilizce)
- Platon'un Eğitim Anlayışı (http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/498/5943.pdf)
- Platon'da "Ruh" Anlayışı (http://felsefe.kku.edu.tr/belgeler/ders/Aristoteles/Platon_aristo_2.pdf)
- Platon'un Yaşamı Hakkında (http://www.fdk.yildiz.edu.tr/Yazilar/platonytufdk.pdf)

G · T · D (https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=%C5%9Eablon:Etik&action=edit)	**Etik**
Kavramlar	Adalet · Ahlaksızlık · Ahlak · Aksiyoloji · Azap ya da Acı · Değer · Dünya görüşü · Erdem · Eşitlik · Güven · İdeal · İlke · İnanç · İyi ve kötü (İyi · Kötü (Şer)) · Mutluluk · Norm · Özerklik · Özgür irade · Özgürlük · Teslimiyet · Sempati · Siyasi özgürlük · Vicdan
Teoriler	Bakım/özen etiği · Biyosentrizm · Deontoloji · Erdem etiği · Meta-etik · Partikülarizm · Pragmatik etik · Rol etiği · Sonuççuluk · Varoluşçu etik
Filozoflar	Laozi · Sokrates · Platon · Aristoteles · Diyojen · Valluvar · Cicero · Konfüçyüs · Augustinus · Mensiyüs · Mozi · Xun Kuang · Thomas Aquinas · Baruch Spinoza · David Hume · Immanuel Kant · Hegel · Arthur Schopenhauer · Jeremy Bentham · John Stuart Mill · Søren Kierkegaard · Henry Sidgwick · Friedrich Nietzsche · G. E. Moore · Karl Barth · Paul Tillich · Dietrich Bonhoeffer · Philippa Foot · John Rawls · John Dewey · Bernard Williams · J. L. Mackie · Elizabeth Anscombe · William Frankena · Alasdair MacIntyre · Richard Mervyn Hare · Peter Singer · Derek Parfit · Thomas Nagel · Robert Merrihew Adams · Charles Taylor · Joxe Azurmendi · Christine Korsgaard · Martha Nussbaum
Uygulamalı etik	Biyoetik · İş etiği · Söylem etiği · Mühendislik etiği · Çevre etiği · Hukuk etiği · Yapay zekâ etiği · Medya etiği · Tıp etiği ·

	Hemşirelik etiği · Meslek etiği · Cinsel etik · Et yeme etiği · Teknoloji etiği
Meta-etik	Bilişselcilik · Öznelcilik · Evrenselcilik · Görecelik · Nihilizm · Deneycilik · Akılcılık · Sezgicilik · Kuşkuculuk · Gerçekçilik
İlgili maddeler	Dinde etik · Tanımlayıcı etik · Evrimsel etik · Feminist etik · İdeoloji · Ahlak psikolojisi · Normatif etik · Hukuk felsefesi · Siyaset felsefesi · Toplum felsefesi
Listeler	Ahlâkî konular listesi · Ahlâkçılar listesi
Kategori	

G · T · D (https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=%C5%9Eablon:Felsefe_konular%C4%B1&action=edit)	**Felsefe konuları**
Genel	Felsefe tarihi (Antik Çağ · Orta Çağ · Rönesans · 17. yüzyıl · Aydınlanma · 19. yüzyıl · 20. yüzyıl) · Batı felsefesi (Kıta felsefesi) · Doğu felsefesi (Afrika · Çin · Hint · İran · İslam · Japon · Kore)
Dallar	Estetik · Etik · Epistemoloji · Mantık · Metafizik · Felsefe tarihi · Bilim felsefesi (Coğrafya · Tarih · Matematik · Fizik · Biyoloji · Tıp) · Felsefe ve edebiyat · Eğitim felsefesi · Felsefi antropoloji · Dil felsefesi · Hukuk felsefesi · Zihin felsefesi · Meta-felsefe · Siyaset felsefesi · Din felsefesi · Postmodern felsefe · Teknoloji felsefesi · Savaş felsefesi · Çevre felsefesi · Yaşam felsefesi
Ekoller (Akımlar)	Ampirizm · Ateizm · Atomculuk · Aristotelesçilik · Analitik felsefe · Anarşizm · Antagonizm · Determinizm · Deizm · Dogmatizm · Eleştiri · Egoizm · Fenomenoloji · Yeni Platonculuk · Anakronizm · Rölativizm · Fatalizm · Hedonizm · İndeterminizm · İdealizm · Kuşkuculuk · Liberteryanizm · Monoteizm · Nihilizm · Otodeterminizm · Pozitivizm · Pragmatizm · Politeizm · Panteizm · Panenteizm · Platonculuk · Realizm · Rasyonalizm · Senkretizm · Taoizm · Klerikalizm · Sansüalizm · Neopozitivizm · Sofizm · Septisizm · Redüksiyonizm · İmmoralizm · Doğrulamacılık · Düalizm · Teizm · Agnostisizm · Stoacılık · Hümanizm · Atomizm · Paternalizm · Sezgicilik · Skolastisizm · İzolasyonizm · Nedencilik · Varoluşçuluk · Yararcılık · Yeni Platonculuk · Desizyonizm · Evrimcilik · Kapitalizm · Gestalt psikolojisi · Davranışçılık

Otorite kontrolü	BIBSYS: 90059026 (https://authority.bibsys.no/authority/rest/authorities/html/90059026) · BNC: 000035116 (http://www.bncatalogo.cl/F?func=direct&local_base=red10&doc_number=000035116) · BNE: XX1155787 (http://catalogo.bne.es/uhtbin/authoritybrowse.cgi?action=display&authority_id=XX1155787) · BNF: cb11920019p (https://catalogue.bnf.fr/ark:/12148/cb11920019p) (data) (https://data.bnf.fr/ark:/12148/cb11920019p) · CANTIC: a10480523 (http://cantic.bnc.cat/registres/CUCId/a10480523) · CiNii: DA00163843 (https://ci.nii.ac.jp/author/DA00163843?l=en) · GND: 118594893 (https://d-nb.info/gnd/118594893) · ISNI: 0000 0001 2096 7858 (http://isni.org/isni/0000000120967858) · LCCN: n79139459 (https://id.loc.gov/authorities/names/n79139459) · LNB: 000009227 (https://kopkatalogs.lv/F?func=direct&local_base=lnc10&doc_number=000009227&P_CON_LNG=ENG) · MusicBrainz: f414935c-7ea7-45d7-b243-d7c0990158d8 (https://musicbrainz.org/artist/f414935c-7ea7-45d7-b243-d7c0990158d8) · NDL: 00452937 (https://id.ndl.go.jp/auth/ndlna/00452937) · NKC: jn19981001996 (https://aleph.nkp.cz/F/?func=find-c&local_base=aut&ccl_term=ica=jn19981001996&CON_LNG=ENG) · NLA: 35425332 (https://nla.gov.au/anbd.aut-an35425332) · NLG: 27896 (https://data.nlg.gr/resource/authority/record27896) · NLI: 000106265 (http://uli.nli.org.il/F/?func=direct&doc_number=000106265&local_base=nlx10) · NLK: KAC199621825 (https://nl.go.kr/authorities/resource/KAC199621825) · NLP: A19729091 (https://tools.wmflabs.org/wikidata-externalid-url?p=1695&id=A19729091) · NSK: 000043578 (http://katalog.nsk.hr/F/?func=direct&doc_number=000043578&local_base=nsk10) · NTA: 06861733X (http://data.bibliotheken.nl/id/thes/p06861733X) · RERO: 02-A000131322 (http://data.rero.ch/02-A000131322) · ICCU: IT\ICCU\CFIV\007350 (https://opac.sbn.it/opacsbn/opac/iccu/scheda_authority.jsp?bid=IT\ICCU\CFIV\007350) · SELIBR: 196943 (https://libris.kb.se/auth/196943) · SNAC: w6715dwv (https://snaccooperative.org/ark:/99166/w6715dwv) · SUDOC: 027076164 (https://www.idref.fr/027076164) · TDVİA: eflatun (https://islamansiklopedisi.org.tr/eflatun) · Trove: 948136 (https://trove.nla.gov.au/people/948136) · ULAN: 500248317 (https://www.getty.edu/vow/ULANFullDisplay?find=&role=&nation=&subjectid=500248317) · VIAF: 108159964 (https://viaf.org/viaf/108159964) · WorldCat: lccn-n79139459 (https://www.worldcat.org/identities/lccn-n79139459)

"https://tr.wikipedia.org/w/index.php?title=Platon&oldid=25197397" sayfasından alınmıştır

Sayfa en son 17.41, 27 Mart 2021 tarihinde değiştirildi.

Metin Creative Commons Atıf-BenzerPaylaşım Lisansı altındadır; ek koşullar uygulanabilir. Bu siteyi kullanarak, Kullanım Şartlarını ve Gizlilik Politikasını kabul etmiş olursunuz.
Vikipedi® (ve Wikipedia®) kâr amacı gütmeyen kuruluş olan Wikimedia Foundation, Inc. tescilli markasıdır.